

# Česko má šanci na digitální transformaci. Nesmí ji ale zadusit přival předpisů

DESET LET, TAK ODHADUJÍ EXPERTI ZPOŽDĚNÍ  
PŘECHODU SPOLEČNOSTI DO ONLINE PROSTORU.  
URYCHLENÍ MUSÍ DOPLNIT UMĚŘENÁ REGULACE.

Josef Pravec | Foto: ČVUT FEL

**D**igitální revoluce je pro Česko nezbytností, bez ní není možná modernizace ekonomiky. Cesta k ní je ovšem poseta nejrůznějšími administrativními body, takže postupovat po ní rychle není snadné. Týkají se různých forem e-commerce a platform pro zprostředkování produktů, jsou tu změny autorsko-právní legislativy, které se právě nyní přenášejí z obecné evropské směrnice do podoby závazného českého zákona. „Přijde i druhý balíček evropské datové regulace, tedy akt o datech a nařízení o správě dat, nebo nařízení o digitálních službách a trzích,“ řekl týdeníku Ekonom Ján Kuklinca z advokátní kanceláře Deloitte Legal.

Obezřetné nakládání s daty je pro EU prioritou a také další dvě jmenované normy budou zásadní. Akt o digitálních službách podnikatelům stanoví mnoho nových podmínek a povinností. Akt o digitálních trzích je zase podle Sylvie Sobolové z advokátní kanceláře Kocián Šolc Balaščík namířen na největší světové digitální hráče a zajistí rovné podmínky na trhu. Unie chystá i nařízení o umělé inteligenci, kyberbezpečnostní směrnici JIS2 a právní rámec pro ochranu zdravotních údajů. Spolu s tím doma a zejména v Evropské unii pokračuje debata, kam až při regulaci lze zajít, aniž by se digitalizace a celý byznys nezadusily.

Čeští podnikatelé se nových předpisů obávají. „Regulace by neměla podlomit možnost podniků vytvářet nové výrobky, služby i obchodní modely a dosáhnout na nové zákazníky,“ podotýká Milena Jabůrková, viceprezidentka Svazu průmyslu a dopravy ČR. Navíc by příliš přísné předpisy podle advokáta Kuklince mohly vytlačovat byznys do šedé zóny a komplikovat situaci tím, že začnou

nutit k zavádění zbytečně složitých a uživatelsky málo komfortních elektronických technologií.

Jabůrková proto od vlády požaduje jasnou koncepci, čeho se má zákony v digitálním světě dosáhnout. „Musíme být také schopni vytvářet v Evropě účinné koalice, aby regulace technologií sice zajišťovala bezpečné a odpovědné prostředí, ale bez zbytečné administrativní zátěže, která dusí inovace,“ dodává.

**NEJVĚTŠÍ ZPOŽDĚNÍ V ČESKU NABRALA  
VEŘEJNÁ SFÉRA. MOŽNOST KOMUNIKOVAT  
S ÚŘADY ONLINE MUSÍ BÝT ALE SNADNÁ  
PRO KAŽDÉHO. JE ČAS ZAČÍT STÁTNÍ  
SPRÁVU VNÍMAT JAKO SLUŽBU.**

## ROLE VLÁDY A ZÁKONŮ

Digitální transformace je jednou z priorit současné vlády. „Jde o proces, na kterém musíme spolupracovat všichni společně – občané, podniky, stát spolu s neziskovými organizacemi a akademickou obcí,“ řekl týdeníku Ekonom místopředseda kabinetu pro digitalizaci a ministr pro místní rozvoj Ivan Bartoš. Vnímá to jako podmínku vzdělané, konkurenceschopné a odolné společnosti.

Před úřady nyní stojí nesnadné rozhodování – za elektronicky nejvyspělejšími státy Česko zůstává zhruba o deset let. Největší zpoždění přitom nenabrala podniková scéna, zejména velké firmy si vedou docela dobře. Hlavní brzdou je digitalizace veřejné sféry. Tedy (ne)možnost komunikovat s úřady online. Příkladem je Nizozemsko nebo

Estonsko: v této zemi se elektronicky nelze snad jen oženit, zato založení firmy přes počítač netrvá déle než pět minut.

„Nemůžeme si dovolit nadále zaostávat za ostatními zeměmi. Firmy musí inovovat a být schopné obstát ve světové konkurenci. I občané by měli mít možnost plně se rozvíjet v digitálních kompetencích, aby obstáli v rostoucích náročných trzích. A stát řízený daty odbourá zbytečnou byrokracii a zlepší komunikaci s občany a firmami,“ připomíná Bartoš (více v rozhovoru na str. 10).

Digitalizaci modeluje jak technologický pokrok, tak zmíněná legislativa a nejen ta striktně regulační, ale i ta, která otvírá cestu vpřed. Ivan Bartoš v této souvislosti jmenuje domácí normy zřizující digitální agenturu. Ze „starých“ zákonů by také podle advokáta Kuklince měly zmizet paragrafy vyžadující papírování a dokladování. Přechod k digitální komunikaci s úřady brzdí a platí to i pro zákoník práce. Brzdou je po léta resortní roztržitost a rozhádaná politika. To například přibrzdilo transpozici unijní legislativy o autorském právu v digitálním prostředí. Teprve před dvěma lety byl po mnoha odkladech schválen zákon o právu na digitální služby. Přičemž reálně hrozí, že nárok na online komunikaci se státem se nepodaří do stanoveného roku 2025 beze zbytku naplnit.

Podle někdejšího poradce estonské vlády pro elektronizaci Martena Kaevatse není budování digitální společnosti krátkodobá záležitost. I když se politici ve funkcích střídají, transformace musí pokračovat. „Chce to mít dobrý plán, kterému všichni rozumějí. A jemuž věří bez ohledu na politické názory,“ řekl Kaevats Ekonomu.

### ÚZKÁ MÍSTA

Technologie nezbytné k tomu, aby se stát tímto směrem rychle vydal, v Česku dávno existují. „Bohužel ale nejsou nastaveny tak, aby je běžný člověk mohl snadno používat. Asi to bude od ajtáka znít podivně, ale jedním z našich problémů je, že jsme příliš opojení technologií a málo přemýšlíme o tom, jak to všechno udělat použitelné pro lidi. Datová schránka je skvělá věc, z kavárny v Sofii jsem si vyřídil kopii rodného listu. Nedovedu si ale představit, že by totéž zvládla moje maminka, která je v důchodu,“ posteskl si Ekonomu Ondřej Krajčů, šéfvývojář společnosti Y Soft.

Při transformaci Česka je podle něj nutné začít konečně brát státní správu jako skutečnou službu. „Pak začnete přemýšlet o tom, že měřítko úspě-



**Dynamický robot** - už ne sci-fi. Robota SK80 (čti „skejto“) na fotografiích navrhli a postavili doktorandi Martin Gurtner a Krištof Pučejdl z katedry řídicí techniky FEL ČVUT za tři měsíce. Inspirovali se roboty od Boston Dynamics a projektem Ascento univerzity ETH Zürich. Koncepte i technologické řešení jsou původní. Je to důkaz, že Česko umí myslet a tvořit moderně.

chu není počet aplikací a webových portálů, ale počet lidí, kteří online možností úspěšně a pravidelně využívají. Zároveň si musíme uvědomit, že se nejedná jen o dostupnost a jednoduchost pro občany, ale také pro úředníky, ti jsou v tomto případě také zákazníci. Prostě to musíme udělat jednoduché jako kliku u dveří,“ říká. Teprve až takové jednoduchosti dosáhneme, můžeme se posunout k tomu, aby veřejná správa od člověka nechtěla žádný údaj více než jedenkrát.

Podnikatelům ale taková vize nestačí. Podle nich mají minulí i současní vládní představitelé, když přijde hovor na digitalizaci, zúžené vidění. Hledí na ni hlavně skrze věci spojené s elektronizací veřejné správy, přičemž firmy mají i jiné problémy než nefunkční e-government. Svaz průmyslu především podporuje jen vytváření takové digitální legislativy, která odstraní konkrétní problém, nikoliv plošnou regulaci ušitou pro všech-

## PŘEHLED AKTUÁLNÍCH DIGITALIZAČNÍCH ZÁKONŮ

	Název	Přijetí	
CZ	Povinné zřízení datových schránek většině fyzických osob	Červenec 2021	Očekávaná účinnost: Leden 2023
EU	Nařízení o správě dat	Červen 2022	Očekávaná účinnost: Září 2023
EU	Nařízení o digitálních trzích	Podzim 2022*	Očekávaná účinnost: Druhý kvartál 2023*
CZ	Zrušení rodných čísel	Prosinec 2010	Očekávaná účinnost: Leden 2024
EU	Nařízení o digitálních službách	Podzim 2022*	Očekávaná účinnost: Leden 2024*
EU	Kyberbezpečnostní směrnice NIS 2	Konec roku 2022	Očekávaná účinnost: Změny českých zákonů lze podle NÚKIB očekávat od poloviny roku 2024
CZ	Novela autorského zákona (autorské právo v digitálním prostředí)	V legislativním procesu	Opožděná transpozice evropských předpisů oproti požadovanému termínu v červnu 2021
CZ	Změny e-commerce regulace	V legislativním procesu	Opožděná transpozice evropských předpisů oproti požadovanému termínu v březnu 2022
EU	Akt o datech	V legislativním procesu	
EU	Nařízení o umělé inteligenci	V legislativním procesu	
EU	Nařízení pro vytvoření evropského rámce ochrany zdravotních údajů (EHDS)	V legislativním procesu	

\*) Legislativní proces pořád probíhá, ale přijetí předpisu je vysoce pravděpodobné.

ZDROJ: DELOITTE LEGAL

ny stejně. „Také je potřeba dělat to až na základě pečlivého vyhodnocení dopadů na společnost, občany, podniky i konkurenceschopnost evropských ekonomik,“ připomíná jeho viceprezidentka Jabůrková. Dokud je čas, nabádá využít českého předsednictví EU, protože se zrovna teď vytvářejí předpisy pro datovou ekonomiku, cloud či umělou inteligenci.

Přítom nelze zapomínat na globální souvislosti. Pravidla platná po celém světě pomáhají nejen rozvíjet nové technologie, inovace a start-upy, ale zvyšují také jejich exportní potenciál. „Aby se český jednorozec uživil na globálních trzích, musí mít globální odbyt. Čím méně se firma musí soustředit na to, aby přizpůsobila produkt odlišným pravidlům na různých světových trzích, tím více času může investovat do inovativních technologií, které jí pomohou uspět,“ vysvětluje pozici velkých nastupujících firem Krajíček z Y Soft.

Nadměrná regulace ale i podle něj digitalizaci škodí; vidí v ní ostatně jednu z příčin technologického zaostávání Evropy za světem. „Projekty, které využívají umělé inteligence k dosažení průlomových inovací ve výrobě a uskladnění energie, v zemědělství, materiálových vědách, urbanistice, stavebnictví či medicíně, bychom naopak měli v dnešní době všemožně podpořit,“ zdůrazňuje.

### CO S CITLIVÝMI DATY

Umělou inteligenci a její příští využití považuje za klíčovou i Svaz průmyslu a obchodu. A obává se, že chystané evropské regulace vývoj umělé

inteligence a jejich aplikací na starém kontinentě zpomalí. Podle návrhu příslušné směrnice by pod ni spadala většina současného softwaru a aplikací využívajících statistické a znalostní přístupy pro analýzu dat, ačkoliv mají pouze malý dopad na jednotlivce. Například u modelování řízení aktiv a pasiv pro bankovní sektor či podnikového scoringu.

„Jde o to, zda se podaří zachovat princip regulace vysokého rizika. Jinak hrozí, že firmy vyvíjející AI budou muset vše reportovat a budou administrativně zatíženy výrazně více než doposud. To zvýší riziko, že inovace v této oblasti poběží jinde než v Evropě,“ varuje svaz ve vyjádření pro Ekonom. Krajíček navíc upozorňuje na nebezpečí odchodu specialistů. „Jestliže v USA dostanete pětkrát vyšší plat na stejné pozici než v západní Evropě a pracovní vízum k tomu, opravdu bych se nedivil, kdybyste odešel,“ podotýká.

Další věci jsou cloudy. Francie společně s Evropskou komisí prosazují, aby je vlastnily jen unijní společnosti. Podle svazu však jde o čistě politické opatření, které nemá nic společného s kybernetickou bezpečností a snadno by mohlo vyústit v obchodní válku mezi západními státy.

Pochybnosti panují i nad záměrem rozšířit sdílení dat. Svaz nesouhlasí se zavedením povinného sdílení dat mezi podniky nebo jejich poskytování veřejnému sektoru. Původní vlastníci by pak ztratili kontrolu nad tím, co se s velice citlivými údaji děje, a mohl by přijít o konkurenční výhodu. Pokud by tedy ke sdílení mělo dojít, tak pouze na základě smlouvy a jasně definovaných parametrů.

# 400 služeb

Tolik možností nabízí Portál občana. Nejvyužívanější je při žádostech o výpis z rejstříku trestů. Počet přístupů se za rok 2021 ztrojnásobil.

K tomu podnikatelé varují před omezením mezinárodních transferů dat a přimlouvají se za prohloubení spolupráce mezi EU a USA. „Stěžejním tématem je nová dohoda o transferech. Dlouhodobá nejistota a přenášení odpovědnosti na firmy komplikují nakládání s osobními údaji a zvyšují náklady,“ zdůrazňuje Svaz průmyslu a dopravy ČR.

V očích lidí z byznysu je stejně nezbytné rozvíjet digitální partnerství jak s USA, tak i s Japonskem, Kanadou, Jižní Koreou a dalšími státy. Svaz to formuluje takto: „Pokud unie nebude vystupovat jako kooperativní aktér, nikam se neposuneme a Evropa i se svojí legislativou zůstane sama.“

## KLÍČOVOU ROLI BUDOU MÍT EVROPSKÉ REGULACE. JDE O AKTY O DIGITÁLNÍCH SLUŽBÁCH A DIGITÁLNÍCH TRŽÍCH, REGULACI UMĚLÉ INTELIGENCE ČI OCHRANU ZDRAVOTNÍCH ÚDAJŮ.

V praxi, na podnikové úrovni, taková spolupráce probíhá. K modernizaci Česka například přispěje nadnárodní společnost Amazon. „V příštím roce otevřeme v Kojetíně automatizované robotické expediční centrum. Do budoucna plánujeme přinést do Česka rychlé a cenově dostupné širokopásmové připojení pomocí satelitní sítě na nízké oběžné dráze. To umožní kvalitnější připojení odlehlejších oblastí, bez něhož se stát při digitalizaci neobjede,“ uvedla na digitalizační konferenci Americké obchodní komory v ČR Lucy Croninová, viceprezidentka firmy pro veřejnou politiku v EU.

Všechno bude mít dopad na obživu lidí. „Populisté tvrdí, že digitalizace a pokrok v automatizaci lidi připraví o zaměstnání. Opak je však pravdou. Jediný způsob, jak práci v naší zemi udržet, je právě aplikace nových technologií. Pokud v tom neudržíme krok se světem, zůstává naší jedinou výhodou levná pracovní síla. V takovém případě se ale vždycky najde jiná země, kde jsou lidé stejně šikovní, ale ještě levnější,“ varuje Krajíček.

Shoda na tom, že Česko se bez důkladné digitální transformace neobejde, tedy je a otevírá diskusi, jak na ni. Podle Kuklinci z Deloitte Legal stát neumí do svých řad přilákat skutečné odborníky na IT a vážne koordinace navrhovaných řešení, protože zatím chybí ucelená sjednocující koncepce. ●